

SLOVENE NIJA

Uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12
 Naročnina četrletno 15 Din,
 za pol leta 30 Din,
 za vse leto 60 Din.
 Posamezne številke 1.50 Din.
 Za inozemstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 28. decembra 1934.

Upravništvo: Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.
 Poštočerkovni račun
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo.
 Oglasi po tarifu.
 Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Nazaj h korenini!

(Premišljevanje ob novem letu.)

Konec slovenstvo mu bodi,
 Bodi začetek vsekdar,
 Kdor če slovenski usodi,
 Biti, ostati krmár.

Fr. Levstik (»Pavliha«, 1870., št. 1.)

Javno delovanje bi moralo biti jasno, ljudsko in pošteno. Ni se še kmalu kdaj tako zelo grešilo proti temu pogoju pravilne politike kakor za naših dni.

Jasnost! Posameznik ali družbene skupine (stan, sloj, stranka), ki nastopajo v javnosti, bi si morali biti na čistem v narodno-političnem oziru. A kako naj bi bili, če je pa vsa vzgoja prikrojena tako, da človek ne dobi zadostnega in pravičnega pogleda v razvoj in stanje sodobne družbe! Povsod samo veličenje in slavljenje dostikrat malo pomembnih ali vsaj ne odločilnih osebnosti in dogodkov brez notranje zveze in načelne osnove. Prevladuje slepa vera in ne lastna spoznavnost — avtoritativnost namesto kritičnosti, prazna beseda namesto polne vsebine. Nejasnost vodi vedno do neresnice, ki ne more biti vogelni kamen trdne družbene stavbe.

Jasnost se rodi le iz načelnosti. A kje imate danes načelnost

znamenje naše dobe, ki je v tem podobna tisti, ko je Levstik v »Slovenskem narodu« 1868. leta (št. 9—10) šibal »zdihovanje po zlati slogi, miru in spravi, po blagi edinosti« ter pozneje v »Pavlihi« 1870. leta (št. 1) pravilno zapisal:

Koliko bridke nesloge
 Zaradi sloge nas tre;
 Kaj li sramot nas uboge
 Z jeklom razbeljenim že!

Ali mar zagovarjam prepir in sovraštvo?

Ne! Zagovarjam samo potrebo jasnosti v pojmovanju splošnega in našega položaja.

— vrhovno politično načelo slovenstva, ki ne dovoljuje nobenega umikanja, nobene dvoumnosti ali celo zanikanja. Tu smo in hočemo ostati

prirodni okvir med posameznikom in človeštvom, ki velja tudi za nas. Prednja straža zapadne Evrope smo na tej izpostavljeni točki, ključ do balkanskih vrat, a ne še Balkan sam: odtod naš pomen.

Ljudskost. Slovenstvo ima določeno vsebino: ni to bučna beseda za paradnost, ampak živo življenje preteklosti in sedanjosti. Slovenstvo ni aristokracija; zakaj zgodaj smo izgubili svoje plemstvo, a fevdalnost tujega plemstva nas je narodno razbila in zdrobila. Od leta 1848. smo iskali zavestno drobcev svojega narodnega telesa, da bi jih bili združili v celoto. Dostikrat smo jih iskali napačno, ker smo posnemali preveč druge in uganjali »gospodo«, ko se je bil del izobraženstva in meščanstva celo izkoreninil. Ne veliko posestvo, ne veliko meščanstvo, ki nista čisto naša, ne moreta biti nosilca narodne svobode, ampak ta naloga pripada slovenskemu malemu človeku, ki je v veliki večini: kmetu, rokodelcu in delavcu. Slovensko narodno gibanje je bilo in je ljudsko ali demokratično. V tem oziru je imel prav Levstik, ideolog »mladoslovenstva«, ko je v »Slovenskem narodu« leta 1868. (št. 109) in 1869. (št. 1) iz narodnega vzroka nastopal proti nemškemu konservativnemu plemstvu, ki se je z njim družila »staroslovenska« stranka. Z versko-družbenega stališča se je izjavil Josip Pavlica, Mahničev sodelavec, v »Rimskem katoliku« 1894. leta (članek »Svoboda in oblast ljudstva«) proti plemstvu, razumnstvu in bogatincem za vladu ljudstva (kmetov, malih obrtnikov in trgovcev ter delavcev), in sicer iz razlogov, ker ljudstvo dela za celoto, a ne le zase, opravlja vojaško službo, plačuje davke (posebno indirektno), postaja vedno bolj izobraženo in daje poročstvo za zdrav

razvoj. Ujemam se načelno z Josipom Pavlico; vendar mislim, da ne moremo izločevati tistega posvetnega izobraženstva, ki je v resnici ljudskega duha (demokratično), slovensko in nesebično, čeprav ima različno naziranje o svetu in življenju.

Poštenost! S samim moraliziranjem ne odpravimo krivičnosti in samopašnosti, ki v njiju gineva današnji rod. Tudi ne zadošča golo bičanje izkoriščanja, ako ne gremo do dna in ne nastavimo sekire pri korenini, viru vsega zla. Kaj pomaša vse odkrivanje nepravilnosti in nepristojnosti, ako pa sami na drugi strani zagovarjamo

ki izključuje resnično nadzorstvo, kakor delajo to oznanovalci avtoritativnosti! Ne pozabimo, da prilika dela tatu. Družba omogočuje, pospešuje in varuje krivičnost in sleparstvo; zakaj poštenost je v glavnem družbena čednost. Predružačimo v korenini družbene razmere in zatrli smo v bistvu nepoštenost!

Namen gospodarstva je vendar ta, da s pridevanjem in z izdelovanjem stvarnih dobrin zadovoljuje človeške potrebe. Denar bi moral biti pri tem menjalno sredstvo in ne sam blago. Delo, človeška osebnost je glavno, a ne mrtvi denar, ki ga novodobno gospodarstvo oživlja in postavlja nad človeka in njegovo delo. »Samo proizvajano blago daje bogastvo kake dežele ali države in samo prava razdelitev tega blaga, sorazmerna z delom posameznikov — ustanavlja gmotno blagostanje kakega ljudstva«, je dejal Krek v »Slovenec« 1895. leta (št. 235). Kdor hoče poštenost v javnosti, ta se mora postaviti proti kapitalu (denarju) na stran dela. Denar se mora podrediti delu in ne narode. Oboje ni mogoče: služiti Bogu in hudiču obenem.

Narodna in socialna svoboda se dopolnjujeta, oziroma sta v vzročni zvezi med seboj: za večino delovnega ljudstva ni prave narodne svobode brez socialne. Kako se spoštuje delo in kako so razdeljeni produkti dela, to kaže pravilno sliko vsakokratnega stanja družbe.

Nazaj h korenini: k jasnosti pojmov, k slovenstvu ljudstva, h gospodarstvu dela! Alfa.

*

—i:

Slovenski dogodek v ljubljanski drami

1.

Lani smo v »Sloveniji« pisali, da bi bilo prav in potrebno, da bi se slovensko gledališče spomnilo na slovensko gledališko izročilo, ki ga umetnostni zavodi premalo goje. Predlagali smo, naj bi ljubljanska drama prizzorila nekaj starih slovenskih odrskih del, predvsem Linhartovi deli »Županovo Micko« in »Veseli dan ali Matiček se ženi« in naj bi tudi Linhartovo nemško izvorno tragedijo iz l. 1780. »Miss Jenny Love« v slovenski jezik prevedli in jo uprizorili v Ljubljani, ljubljanska opera naj bi pa spravila na oder kakšno operno delo Jurija Mihevc, čegar dela so dosegala pred okoli 100 leti velike uspehe na Dunaju in Ogrskem, v Franciji in Londonu — mi jih pa nič ne poznamo. Ljublj. drama je spravila na oder Linhartovega »Matička«. V nedeljo 15. decembra t. l. je bila premiera, ki je dosegla popoln uspeh in najbrž bo Linhartov »Matiček se ženi« (izvirni naslov je: »Veseli dan ali Matiček se ženi«) tudi gledališki blagajni v korist.

144 let je stara ta komedija Antona Tomaža Linharta, čigar »Županovo Micko«, prvo slovensko resnično odrsko delo so igrali 28. decembra leta 1790. v ljubljanskem stanovskem gledališču. »Laibacher Zeitung« z 29. dec. 1790. je takrat zapisala Ant. T. Linhartu in igralcem te-le besede: »Ves narod je ponosen na vas in vas bo ovekovščil v zgodovini svojega slovstva in rekel: Ti so bili, ki so položili osnovo, da se spopolni materni jezik in ki so dosegli, da je sposoben tudi za oder.« »Veseli dan ali Matiček se ženi« pa ni bil igran, čeprav ga je izdal l. 1790 A. T. Linhart v knjigi skupaj z »Županovo Micko«. Šele par mesecev pred izbruhom marčne revolucije l. 1848 je bil na

Sv. 3 kraljev dan uprizorjen v Novem mestu in še l. 24. januarja 1849, ko je pihal nov politični veter, je bil prvič igran v Ljubljani in so mu pridelali tudi kuplet o slovenskem vseučilišču. Res je Linhartov »Matiček« naslanja na Beaumarchaisjevo komedijo »La Folle journée ou le Mariage de Figaro«, kot se tudi »Županova Micka« na Richtersjevo »Feldmühle«, res sta obe ti komediji predelavi tujih izvirnikov, sta pa tako presajeni in zasajeni v slovensko okolje, zemljo in ljudi, da jih lahko imenujemo slovenski dramatični deli, ker sta bila Richter in Beaumarchais le nekaka učitelja in voditelja Ant. T. Linhartu pri teh dveh komedijah.

Beaumarchaisjev »Figaro« je bila revolucionarna komedija, tudi Linhart, prosvetljenec iz kroga Žige bar. Zoisa je, čeprav je Beaumarchaisa omilil, obdržal prevratno barvo, prizore je prikrojil, osebe pa je vzel prav iz slovenskih tal in pa žive, resnične ljudi. Zanimivo je, kaj sodi Hrvat, režiser dobrega slovesa tudi v tujemelstvu, dr. Gavella o Linhartu, kot piše C. D. v »Gledališkem listu«. »Linhart je«, pravi dr. Gavella, »zame do Cankarja najboljši slovenski dramatik. To se vidi v prizorih, ki jih v izvirniku (sc. Beaumarchaisa) ni in jih je Linhart v slovenski predelavi sam napisal. Njegova dramatična žila pa se razodeva posebno v živem, igralsko igranem, plastičnem in jedrnatem jeziku... Osupnil me je takoj pri prvem študiju izraziti gledališki čut, ki ga ima Linhartova predelava... Zdi se mi, da pride v originalu nekoliko blede, socialni kontrast med grofom in slugo v Linhartovi predelavi mnogo jasnejše in jarknejše do izraza... Občudovanja vredno je, kako je Linhart instinktivno pogodil duha tedanje dobe, ... dr. G. je še dejal, da mu »Matiček« tako ugaja, da ga bo skušal spraviti tudi na zagrebški oder. Jernej Kopitar je l. 1808. zapisal, da sta Lin-

hartovi komediji edina vredna spomenika naše prosvetne književnosti. »Matička« je ponatisnil leta 1811 Franul de Weissenthurn v »Saggio grammat. italiano-cragolino. Matija Čop je ugotovil samostojnost in slovensko resničnost Linhartovih iger, »Matička« je izdal l. 1840. Andrej Smole v Prešernovi redakciji. Prešeren je Linhartu in njegovi komediji visoko cenil. »Komu Matiček, Micka, hči županova, ki mar mu je slovenstvo nista znana?« je zapisal Prešeren Linhartu na nagrobnik.

»Matiček« je produkt visoke kulture, obenem pa diha resnične slovenskosti. Linhart je bil v mlajših letih mednarodni prosvetljenec, enciklopedist, jožefinec, fevdalno čustvojoč, Žiga bar. Zois ga je preobrnil v slovensko preporodno smer. Ostal je pa človek rokokoja in rokokojski je tudi »Matiček«.

2.

Režiser dr. Gavella je podal »Matička« resno in strokovnjsko. Uprizoritev odrsko vpliva, je estetično premišljena, ampak — sodobna.

Je pretežno zasnovana, v smislu sodobnih dušeslovnih dram.

Rokoko je lahek slog, poln zavitih elegantnih črt, okraskov in vijug. Tudi na odru, prav kot v oblikujoči umetnosti, v glasbi kot v pesmih. Nekaj sentimentalnosti ni odveč v rokokoju, zanešana gesta spada vanj in ga zaokrožuje. Prava igra je, igravost metuljkov, harlekin spada tudi vanj. Seveda je to rokoko v najbolj izraziti podobi. »Matiček« v taki meri rokokojski, ker je slovenski in ljudski. Bilo bi pa gotovo treba lahkejšega sloga in pa več šegavosti, tiste prave kranjske šegavosti, ki je zanešana, pa tudi naravna.

Da bi zadel pravi ton za »Matička« bi bilo treba, da bi se bil poglobil režiser in pa tudi igralci bolj v časovnost, ki je bila pri nas prav h koncu 18.

R.

Realnost v politiki

III. Naša akademska mladina in njena naloga.

Še pred nekaj leti je bilo videti, da je politična ločitev duhov v dva tradicionalna tabora odločilna tudi za pozitivno in negativno opredelitev akademske mladine nasproti slovenstvu. Danes vidimo, da se je mladina v glavnem otresla vplivov starih političnih ideologij in predsodkov. To je vesel pojav. Danes ne more nobena akademska skupina več jemati slovenstva v zakup. Še nismo tako daleč, da ne bi veroizpoved še vedno v neki meri odločala glede zbiranja in formiranja akademskih skupin, kar je seveda v enem in istem narodu povsem normalen pojav, ki je mogoče menda edino pri Slovencih, vendar s svetovnim naziranjem se to nenaravno opredeljevanje ne da več in ne skuša več maskirati. Tu bo pač odločala večja ali manjša moralna in intelektualna moč mladine. Pozdravljamo selekcijo v tej smeri. Razvoj med akademsko mladino v tem pogledu še dolgo ni zaključen, vendar nam njegova smer že danes poroča, da bo naša narodna politika v bodoče mnogo realnejša, doslednejša in zato tudi uspešnejša. Kdor obupava nad našo bodočnostjo, naj ne pozablja, da boljši in to duhovno in нравstveno boljši del mladine veruje globoko v njo. Boljšega poročstva za zmago naše stvari ne bi mogli imeti. Dobri sadovi počasi zore.

Od politične treznosti, od politične zrelosti in odkrite volje, podrediti manj bistvene stvari skupni veliki nalogi, je odvisen uspeh. Zato pozdravljamo vsako namero in vsak poskus združevanja akademske mladine različnih naziranj za skupne akcije, zato ne moremo dovolj visoko ceniti prizadevanja tistih, ki se odkrito, brez posrskanih namenov in tihih pridržkov trudijo v tej smeri. Da se pojavlja tu in tam nezaupanje, je naravno, da so mogoče celo zlorabe dobre volje za skupen nastop, ni izključeno, poudariti pa je treba, da mora vsaka skupina in vsak posameznik začeti s kritiko pri sebi. Skupno delo je prav gotovo mogoče le na osnovi tovariške lojalnosti. Tekmovanje posameznih skupin pri delu za isti cilj pa ni nič kvarnega, dokler služi stvari. Čim jasnejše si vsaka skupina izoblikuje svoje naziranje in svoje poglede na naše življenje, tem lažje je najti tisto, kar je vsem skupno. Fanatizem in nestrpnost se pojavljata navadno tam, kjer vera v lastna načela in vzore ni dovolj globoka. Prava strpljivost je plod globokega prepričanja.

Slovenska javnost je z velikim zanimanjem sledovala delo Akademске akcije za vseučiliško knjižnico. Videla je v njej prvo resno združitev slovenskih akademikov različnih naziranj za stvarno skupno delo. Uspeh je moral akademike prepričati, da so na pravi poti. Pa ko bi vidnega uspeha ne bilo, bi delo in napor ne bili zaman, bi imeli svoj veliki vzgojni pomen. Ob reševanju določenih nalog in vprašanj spoznava mladina naše politične in druge razmere, spoznava dejanski narodov položaj in si zbira potrebne izkušnje. Skupno delo pa vzgaja k spoštovanju drugega mišljenja in k duhovni strpnosti. Želimo samo, da bi se delo Akad. akcije nadaljevalo, da bi si mladina stavila vedno nove in vedno večje naloge, ki so važne za našo skupno narodno življenje. in bi si pri tem bistrila svoje poglede na naš celotni položaj.* Pri tem se bo prav gotovo neprestano porajalo vprašanje, v kateri smeri in kako naj išče in navezuje stik z delovnim ljudstvom. V dobah, kakor je današnja, bi morala akademska mladina vršiti vprav zgodovinsko misijo med svojim narodom. Danes so edino prekmurški akade-

miki v tem oziru aktivni. Seveda tu ni vse odvisno od dobre volje.

Kdor hoče med našim ljudstvom delati, kdor mu hoče kaj povedati in pomeniti, mora poleg dobre volje imeti tudi jasne predstave o položaju našega kmeta, našega delavca in našega obrtnika, mora poznati njegove težave, potrebe, njegovo miselnost in pogoje njegovega obstoja. Povprečen slovenski inteligent za prosvetno in vzgojno delo med preprostim ljudstvom ni prav nič usposobljen, ne gospodarsko, ne sociološko, ne pedagoško. Univerza mu v tem pogledu bore malo nudi. O vprašanjih, ki so življenjskega pomena za naš narod in v najživejši zvezi z njegovim obstojem in razvojem, najmanj sliši. Tudi v tem pogledu bo morala prevzeti mladina sama iniciativo.* Naj je ne pričakuje od drugod. Mnogo bo od nje odvisno, če bo v vseučiliških predavalnicah in seminarjih zavladal nov duh. Preveč pa si naj v tem oziru ne obeta in pobriga naj se tudi na drug način za svojo izobrazbo in pripravo za ljudskoprosvetno delo. Tu čaka akademska društva gotovo hvaležna naloga. Vendar je tudi v tej smeri vse polno možnosti za skupno delo. Zbiranje gradiva za spoznavanje in študij naših gospodarskih, so-

* Članek je bil napisan še pred obnim zborom »Akademske akcije«. — Op. uredn.

Pometajte pred svojim pragom!

Nov bojevnik za čistost slovenskega jezika se je pojavil tam, kjer smo to najmanj pričakovali. V predzadnjem »Pohodu« nekdo ogorčeno obsoja nepotrebno uvajanje raznih neslovenskih in nerazumljivih tujk v slovenski jezik. Prav, od kdorkoli prihaja pomoč zoper to grdo tujo navlako v naš jezik, dobrodošla nam bo, le da se nam zdi, da pisca ne vodi v prvi vrsti ljubezen in spoštovanje do materinščine, ampak da ga vodijo drugi nagibi. Ali verjamete ali ne: njegov glavni srd se obrača proti tem preklicanim slovenoborcem. Očita jim, da s posebnim veseljem uporabljajo nemške tujke, medtem ko se branijo slovenskih izposojenk, če so še tako umestne. Ali vidite konjsko kopito za to skrbio za čistost slovenskega jezika? Menda pisec sam ne verjame, da je naslovil očitke na pravi naslov, saj pozna svojo okolico, saj nacionalistične liste gotovo raje prebira ko mi, ki se nam obrača želodec že ob čitanju samih napihnjenih naslovov. Ali naj vam postrežemo s cvetkami iz teh listov? Ali poznate mariborsko »Borbo«? Ali »Pohod« dela v tem oziru izjemo? Da se izogibljemo tudi nepotrebnih slovenskih izposojenk, je v redu. Bolje je v tem oziru malo preveč skrbti kot premalo. Zaman ostane naš boj zopet poplavo tujk, če se ne lotimo zla pri korenini. Le iz prave ljubezni do materinščine in iz spoštovanja do nje se bo rodila tudi prava skrb za njeno nego. Kjer tega spoštovanja in te ljubezni ni, tam pridiguješ gluhim ušesom. Nespoštovanje materinščine, nespoštovanje kulture, katere izraz je, nekulturnost v mišljenju narodno izkoreninjenega človeka — tu je vir vseh jezikovnih grehov. Kultura jezika ne obstaja samo v izogibanju tujk, ampak tudi v poglobljanju v njegovega duha, v duhovno bogastvo, ki mu je jezik posoda. Kjer je jezik samo še navadno občevalno sredstvo za izmeno vsakdanjih misli, kjer oblikovna moč jezika ne korenini več v živi ljudski govorici, tam jezikovna tvornost usiha, tam

cialnih, kulturnih razmer ni vezano na določeno in opredeljeno naziranje in tudi njegova znanstvena obravnava je do neke meje lahko skupna stvar. Tudi tu bo mladina spoznala, da jo marsikaj drži.

Nič bi ne bilo bolj jalovo, ko delati kompromise tam, kjer jih bistvo stvari izključuje, nič pa tudi ni bolj neumestno, ko ustvarjati umetna nasprotstva tam, kjer v stvari sami niso osnovana. Če poudarjamo v nekem oziru razlike v naziranju in se ena skupina ostro opredeljuje nasproti drugi, potem je enako potrebno in še bolj nujno, da iščemo in zastopamo to, kar je danes vsej slovenski mladini skupno. Kdor to potrebo zanika, je daleč proč od realnega pojmovanja življenja. Lahko da je dober ideolog, stvarjen in koristen delavec ni in mimo življenja gre njegova pot.

Pričakujemo od mladine, da bo v tem oziru imela pogum hoditi svoja pota, pričakujemo od nje, da polagoma iztrebi iz slovenskega javnega življenja zadnje ostanke stare miselnosti, ki nas je umetno razdvajala ter pripravlja pot novim diferenciacijam in formacijam v našem političnem in javnem življenju, ki bodo notranjo in zunanjo odporno moč celotnega naroda dvigale. Boj nas lahko slabi, a boj nas lahko tudi kot celoto krepi. Čim načelnejša bo potem politika, čim doslednejša tem realnejša bo, kar ne izključuje, da bo hkrati tudi radikalna.

*

gineva čut za posebnosti in skrite lepote jezika. Ali »Pohod« pisec res še ni spoznal, po kateri poti se danes najuspešneje uvajajo tujke in to ne samo latinske, grške, nemške, tudi turške, arabske, madžarske? Ali naj verjamemo, da je tako slep in gluhi, da še ni spoznal, katera dejstva najbolj pospešujejo tujo poplavo našega jezika? Ali se je »Pohod« kdaj uprl izenačevanju

z uvajanjem tujih besed namesto udomačenih slovenskih? Kje je meja zoper to zlo?

Ali smemo računati, da se mu bodo uprli »Pohod« in njegovi somišljeniki? Gorje slovenščini, če ne bi imela boljših varuhov! Smešno je, bojevati se proti nekim pojavom, zlo pa, iz katerega izvirajo, podpirati. Jezikovna kultura je sestaven del splošne narodne kulture in kdor do te nima živega odnosa, tudi jezika ne bo negoval. Žalostno zares je pri nas v tem oziru. Včasih se je vsaj dijaška mladina potrudila, da je govorila čist jezik. Poslušajte jo danes na ulici, na kopališču pri športnih prireditvah ali kjerkoli. To ni slovenščina, to je mešanica psov, nemčizmov, turčizmov, tujih strokovnih izrazov. Zlasti ljubljanska mladina v tem oziru prednjači. Pódežel-ski dijak je v tem oziru dosti kulturnejši. Sploh se kmečka mladina danes dosti bolj trudi, da bi govorila čist jezik ko mestna. Včasih je bilo narobe. Vprašal sem rojaka, ki se je po daljšem bivanju v Parizu vrnil v Ljubljano, kako so mu všeč ljubljanske gospodične, če jih primerja s Parižankami. »Niso napačna naša dekleta, dokler ne odpirajo ust,« mi je odvrnil. Miselnost vpliva gotovo tudi na glas in njegov izraz, ga ublažuje ali surovi, vpliva na način jezikovnega izražanja. Na tiste, ki imajo nacionalno vzgojo v zakupu, naj se »Pohod« v prvi vrsti obrne, pove naj tistim gospodičnam iz nacionalnih zavodov, ki se trkajo na prsa, da so nacionalistke, da šminka in puder še ne dela dame, da je za to treba neke duhovne kulture, ki se izraža tudi v vsakdanji rabi jezi-

stoletja. S tem bi »Matiček« dobil še veliko večji blesek. Brali naj bi Vodnikove »okroglice« in skušali ujeti ta ton.

Gotovo je bil pa tudi jezik, ki so ga govorili igralci, premalo domač, preveč brezbarven. Ne zdi se nam pravilna misel, ki jo je imel menda dr. Gavella, da bi porazdelil komedijo v 3 dialekte, da bi »Matiček« govoril po primorsko, advokat Zmešnjava ljubljanski nemško-slovenski žargon, ostali pa po gorenjsko. Vsi igralci naj bi govorili pravi Vodnikov ali Japljev jezik, t. j. gorenjski književni jezik, ki je bil v veljavi do Levstika.

Levar, ki je igral barona Naletla, je bil pretežak v glasu in tudi v igri, preveč saržiran, najbolj je zadela pravi ton M. Danilova. Sancin kot »Matiček« bi moral biti še posebno »gorenjski« in igrav. Nablocka je bila prava rokokojška dama, le ruski naglas je motil, Cesar bi moral govoriti razločneje. Kmetije v 3. dejanju naj bi imeli vsi pravo kranjsko nošo iz konca 18. stol. Inscenacija je bila dobra.

Spominski večer Viktorju Parmi v ljubljanski operi

Na sveti dan 25. grudnia 1924 je umrl v Mariboru, kjer je zadnja leta življenja posvetil slovenski gledališki glasbi, najplodovitejši in najbolj muzikalni slovenski operni skladatelj, Viktor Parma. Pokopan je bil slovesno v Ljubljani. Nje-

gova zadnja želja, da mu zaigrajo pred pogrebom intermezzo iz njegove opere »Ksenije«, ob grobu pa njegovo koračnico »Mladi vojaki«, je bila izpolnjena.

Slovenska opera v Ljubljani mu je napravila 23. grudnia t. l. za 10. obletnico smrti spominski večer. Igrali so »Ksenijo«, skladatelj E. Adamič je govoril Parmi v spomin, tenorist Gostič je zapel Parmova samospeva »Poslednja noč« in »Projekt«, orkester je pa zaigral ob odprtem odru, na katerem je stal Parmov doprni kip, predigril iz opere »Stara pesem« in iz narodne igre »Rokovnjači« ter baletni kos iz operete »Caričine amanceke«.

Operno gledališče je bilo skoraj prazno. Niti glasbenih krogov ni bilo veliko pri spominskem večeru Parmovem, razumništva tudi ne, seveda tudi ne navadnega gledališkega občinstva.

Krivi so gotovo tudi prireditelji, ker so izbrali res neprilichen dan za ta spominski večer; v nedeljah razumništvo ne hodi v gledališče, navadno občinstvo pa raje posluša operete kot predavanja in samospeve, 23. december je povrh še dan pred svetim večerom, ko mešan ostaja doma, dijaštva pa ni več v Ljubljani. Bilo tudi ni nobene reklame.

Vsa prireditve je bila videti v naglici improvizirana. Orkester pri »Kseniji« je bil premalo niansiran, premalo izdelan, v prvem delu so bila godala prešibka, niti intermezzo ni prišel prav do veljave. Izmed pevcev je edini tenorist Franc

(menih Aleksij) pel resnično v Parmovem smislu in je dosegel popolnoma namen. V. Janko (vitez) je daleč zaostajal za Josipom Nolljem, ki je prvi pel baritonsko vlogo v »Kseniji«, Kogejeva se je zdela kot bi bila šele pri skušnji, Ribičeva je za »Ksenijo« le prešibka, čeprav je kolorature dobro pela. »Ksenije« ne gre dajati v smislu opisujoče ali ekspresionistične glasbe, ko je sama čista srebrna melodija, diha spomladi, ljubezni in lirika.

Pravilno podane Parmove opere bi zajele tudi današnji dan občinstvo in bi vplivale tudi na glasbene izobražence, čeprav niso tako silne kot na pr. Bizetove ali tako temperamentne kot Verdijeve in ne tako izvirne, da bi stale kar same zase. Je pa v njih toliko odkritosrčne melodije, resnične muzike, da imajo nedvomno vrednost. V Parmov spomin naj bi bili ves večer izpolnili s Parmovimi odsk. deli, naj bi bili igrali poleg »Ksenije« še »Stara pesem«, ki ima tudi dober libreto, ki ga je spisal Menasci, ki je spisal tudi za Mascagnija »Cavallerio rusticano«. Najbolj bi se pa obdolžili Parmi, če bi spravili na oder tudi druga Parmova dela, ki jih že leta in leta niso peli. Naloga slovenske opere bi bila slovenska dela uprizorjati na poseben način in s posebnim trudom in studijem, jih prav posebej odrsko izdelati, kajti tudi preprostejša slika, če jo daš v primeren okvir, ima lahko skoraj tak estetski vpliv, kot umetnejša slikarija.

*

ka. Da, da, zlo ne leži na površini, ljubi »Pohodov« dopisnik, in slovenoborci radi priznamo, da smo danes še prešibki, da bi se grdemu mrevarjenju našega jezika uspešno ustavljali, upamo pa

za trdno, da bo število uvidenih in narodno zavednih ljudi vedno bolj naraščalo in da se bo iz zvestobe do rodu rodila tudi nova ljubezen do rodnega jezika.

Slovenoborec.

Odjavljanje obratov in šušmarstvo

O tem vprašanju je poročal predsednik Zbornice za TOI na zadnji plenarni seji, kakor piše »Trgovski list«:

»Vse naše gospodarstvo se giblje letos v vidu skrajnih naporov, vedno večje utesnitve in poslovne negotovosti ter vedno večjih javnih dajatev.

Posledica vsega tega je vedno številnejše odjavljanje obratov in ta pojav leži kot mora na vsem našem gospodarskem življenju. Te odjave niso več le pojav običajnih konjunkturalnih kriz, marveč postajajo poleg gospodarskega tudi zelo resen socialni problem. Če smo zabeležili na zborničnem področju v teku zadnjih dveh let 5246 odjav trgovskih in 6600 odjav obrtniških podjetij, so to številke, ki predstavljajo močan potres v stavbi našega gospodarstva.

Finančna uprava računa kljub zmanjšanemu številu trgovinskih obratov z vedno večjimi skupnimi dohodki od pridobnine, ki jih hoče pri še preostalih obratih doseči. Ker odpade na primere smrti in invalidnosti le malo število odjav, se vrste onih, ki se bavijo s posredniškimi posli, prekupčevanjem in prevzemanjem profesionalnega dela brez oblastne prijave vedno bolj množijo. Že v zadnjem poslovnem poročilu sem razpravljal o teh vprašanjih in pozival odločujoče činitelje, da z ozirom na epidemično širjenje odjavljanja obratov poostre nadzorstvo nad šušmarstvom. Po cenzitvah, ki jih je dala zbornična anketa, imamo v Dravski banovini že okrog deset tisoč oseb, ki izvršujejo obrtniška dela, ne da bi zadostile predpisom obrtnega zakona. Pri vsem razumevanju težkega stanja reducirane pomočnika in profesionalnega delavca v industriji, moramo vendar naglasiti, da ne gre, da bi bil obrtnik, ki mora dati tretjino vseh svojih ocenjenih dohodkov za davke, brez zaslužka zaradi šušmarstva drugih. Priznana šušmarstvu mora voditi v anarhijo.

Samo nekaj dvomimo: da bi bila namreč gola poostre nadzorstvo pravilno in uspešno sredstvo za preganjanje šušmarstva. Ljudje se zatekajo k neusposobljenim obrtnikom, ker pač upajo, da si prihranijo kako paro, neusposobljeni obrtniki pa delajo, ker jim ni mogoče, dobiti dela kot pomočniki ali osamosvojiti se. Če bi bile razmere take, kakor niso, bi ne bilo enih ne drugih. Kajti kmet in delavec, ki imata denar, si iščeta sama od sebe kakovost v delu in blagu, kadar kupujeta, brezposelnih pomočnikov pa, ki bi šušmarsko delo hoteli opravljati, bi pa po vrhu sploh ne bilo. Skušnja uči, da v časih stiske ljudje sploh ne kupujejo solidnega, dobrega blaga, in da tisto malo denarja, ki ga imajo, raje zapravijo za razen izmeček. Nihče jih ne more siliti k nakupu stvari, ki se jim zde za njihovo kupno moč predrage. In brezposelnega obrtnika prav tako ne more nihče siliti, da gre živ pod zemljo — vzel bo marveč zaslužek, kakršnekoli se mu bo nutil. Poostre nadzorstva bi bila torej pri današnjih razmerah gibanje v napačnem krogu: nikomur bi ne bilo pomagano z njo.

Gosp. predsednik Jelačin je pri dovolj prilikah pokazal in povedal, da zna gledati stvarjem do dna.

Jadranski kalendar 1935

S čudovito vztrajnostjo in vnemo nam budijo primorski in istrski emigranti narodno vest in nas opozarjajo na usodo naše zemlje in naših rojakov v Julijski Krajini. Zlasti vzorno služi temu namenu njih glasilo »Istra«, ki prinaša najzanesljivejšo informacijo o Primorski. Konzorcij tega lista izdaja tudi žepni koledarček »Soča«, za leto 1935. pa je povrh še izdal velik »Jadranski kalendar«.

Ta koledar prinaša na več kot 200 drobno tiskanih straneh množico najrazličnejših prispevkov, ki imajo vsi namen, da nas seznanjajo s položajem, življenjem, zgodovino, narodopisjem naše Primorske in Istre. Skoraj polovico koledarja so napisali slovenski sodelavci, kar se iz hrvaškega naslova ne da sklepati. (Ali so računali izdajatelj s slovenskimi kupci?) Že samo naštevavanje člankov in piscev bi zahtevalo preveč prostora. Vrstijo se članki o mirovnih pogodbah, fašistični politiki, narodnem gospodarstvu s sestavki folkloristične vsebine, s spomini na zaslužne može, s pesmimi, z literarnimi, zgodovinskimi, zemljepisnimi črticami itd. Pozornost zasluži članek o istrskih narečjih izpod peresa poljskega lingvистa dr. Maleckega. Ponazorjuje ga večbarvni dialektološki zemljevid Istre. Tehten članek o narodnih nošah v Julijski Krajini, opremljen z risbami, je prispeval Saša Šantel. Zanimati utegnete marsikoga zgodovinski črtici o Zadru in o koprskih škofih ter članka o slovenskem časopisju na Primorskem in o slovenskem šolstvu v Trstu. Na svoj račun pridejo zlasti ljubitelji literarnih črtic. Znana imena srečamo tu, kakor Magajna, Grahor, Velikonja. Posebej naj opozorimo na Cirila Kos-

Naj stori to tudi tukaj. Kajti ne more biti dvoma, da bi bile stvari in ukrepi, kakor poostre nadzorstva, ozdravitvi gospodarskih razmer samo škodljive. Zavajali bi namreč ljudi, da se love v drugotnostih in pri tem pozabljajo na jedro vprašanja. In to jedro je v pričujočem primeru gospodarska stiska; nekatere njene vzroke nam je Ivan Jelačin v istem poročilu prav jasno obrazložil. Šušmarstvo pa je zgolj posledica te stiske. Odpraviti moramo torej vzroke stiske. Nevšečne njene posledice, kakor šušmarstvo, bodo odpadle potem same od sebe.

OPAZOVALEC

Slovenski bojovníki — pazite!

so nekateri razne struje v naši državi. Omenjali so tudi Bojovníke in pisali o njih, da so fašistična ali vsaj polfašistična slovenska organizacija, ki da se celo ogreva za stanovsko državo. V našem listu smo že precejkrat povedali, kako v resnici mislijo naši Bojovníki, ali vsaj devet desetih njih. Eno njihovih poglavitnih načel je stroga in dosledna demokratičnost, ki je naravno in logično v popolnem nasprotju z vsakim fašizmom in seveda tudi z vsakim stanovstvom, ki navsezadnje ne more biti drugačno, nego fašistično. In tako očitno je bilo to mišljenje Bojovníkov, da so vsi tisti, ki so skušali kedaj slepomišliti s fašizmom med njimi, umolknil in začeli preklicavati: seveda smo demokrati, saj nismo tako mislili, nesporazum je vse to, proč s fašizmom...

Mi nismo kajpada mogli na to drugega reči, nego pozivati Bojovníke, naj bodo previdni, ker bi sicer utegnili kdo kedaj izrabljati njihovo idealno stremljenje po svobodi, pravičnosti in miru v svoje majhne, osebne namene. In vse kaže, da smo imeli prav, če nekaterim samozvanim »vodnikom« Bojovníkov nismo zaupali. Kako bi bilo sicer mogoče, da bi bile prišle v take inostranske liste, ki so po navadi dobro poučeni, tako neresnične vesti, če ni njihovim dopisnikom nihče prišepetaval? Kako bi bilo mogoče, da imenuje kdo kot zastopnika Bojovníkov človeka, ki bi ga 80% slovenskih Bojovníkov sploh odklonilo, a bi se tudi ostalih 20% gotovo preveč ne ogrevalo zanj?

Bojovníki naj čujejo nad svojo organizacijo, da je ne začnejo izrabljati. Najboljše sredstvo bo vsekako, da po svojih krajevnih skupinah razločno povejo, da nimajo in nečajo imeti nič skupnega z nobenimi niti celo niti pol niti četrtfašističnimi strujami. Vse tiste pa, ki bi se hoteli še vedno in kljub določno izraženi njihovi volji spogledovati s kakršnokoli fašistično-nacionalistično miselnostjo, naj pa javno postavijo na laž.

Spominjajte se našega tiskovnega sklada!

mača. Berite njegovo črtico »Ogorek«! Svojestven je v stilu, lapidaren v izrazu, realističen do tiste meje, kjer se bojuje, da ne bi prehajal v cinizem. Marsikaj nam odkrivajo ti literarni prispevki iz življenja emigrantov, iz življenja in trpljenja.

Tudi slovenski pesniki so dobro zastopani. Nekaj misli je menda ponatisnjenih, a brez navedbe vira. Nabrežinskim kamnolomcem je posvetil Igo Gruden močno pesnitev s socialnim obeležjem. Zanimivost v koledarju so nekateri sestavki humoristične vsebine v narečju. Številne ilustracije in motiv za naslovno stran v večbarvnem tisku je izdelal I. Režek. Koledar je uredil Tone Peruško.

»Jadranski Kalendar« prednjači glede nizke cene. Čudimo se, da je mogoče za 10 Din toliko nuditi. Le eno je neodpušljivo v tej knjigi: da v njej kar mrgoli tiskovnih napak. Da je bil koledar tiskan v zagrebški tiskarni, ne opravičuje teh napak prav nič. Tudi jezikovna korektura je bila površna. Kljub temu zasluži koledar, da ga priporočamo in z nakupom podpremo zgledno prizadevanje naših primorskih emigrantov.

Koledarček »Soča« za leto 1935

»Soča« služi kakor »Jadranski kalendar« propagandi za naše kraje v Julijski Krajini in prinaša razen običajnih in dobrodošlih praktičnih podatkov mnogo zanimivih statistik, pregledov, grafičnih ponazoritev o položaju naših rojakov onstran meje, prispevke o manjšinskem vprašanju, beležke in datume o raznih dogodkih, različen drug drobiž in povrh še nekaj slik. Prispevki so pisani deloma v slovenskem, deloma v hrvaškem jeziku. Koledarček priporočamo. M.

Anton Lajovic in Kočevarji

(Dopis.)

V reviji »Misel in delo« se je lotil Anton Lajovic tudi vprašanja kočevskega nemškega otoka. Najprej trdi, da živimo Slovenci že več kakor 15 let v svoji lastni državi, potem pa graja ljubljanskega škofa s stolnim kapitljem vred za stvar, ki se po kanonskem pravu katoliške cerkve popolnoma odtegujejo vsaki škofovski in kapiteljski ingerenci in jurisdikciji.

Ni namreč od škofa in kapitlja bolj neodvisnega človeka, kakor je po predpisih inštaliran katoliški župnik na svoji župniji, dokler se drži svojih cerkvenih predpisov in natančno vrši svoje stanovske dolžnosti. Po katerem določilu cerkvene prava pa naj pokličeta škof in kapitelj na odgovor kočevskega župnika, če je res storil to, česar ga dolži Lajovic?!

Tudi z banom Marušičem ni dr. iur. Lajovic zadovoljen, ne pove pa, po katerem paragrafu naj ta prime omenjenega župnika. Sicer pa, ali ni v Celju nekaj takega, čemur se pravi upravno sodišče?

Nato išče g. Lajovic »korenino kočevskega zla« v »predvojnem slovenskem političnem idealu enakopravnosti«, kar je zopet hud urezec. Kajti vsem pravim in čistokrvnim Slovincem je enakopravnost še danes prvi politični ideal. Mi hočemo biti enakopravni s Srbi in Hrvatji v naši državi, hočemo in zahtevamo, da so naši rojaki na Primorskem in Koroškem enakopravni z Italijani in Nemci in ne moremo in ne mislimo v tem boju za enakopravnost odnehati. Zato pa dajemo tudi nemški manjšini med nami vse tiste pravice, ki jih zahtevamo za lastne manjšine. Prav nikogar nečemo nasilno asimilirati, kakor se tudi sami ne damo kar tako meni nič tebi nič asimilirati od drugih. Način uničevanja iz iztrebljanja ni namreč niti slovenski niti slovanski, ampak nemški in njegov zagovor izpričuje samo nemški vpliv.

Mi Slovenci dobro vemo, kam privede sila narode in države in poznamo pregovor: Haust du meinen Juden, hau ich deinen Juden.

Da ne bo nikdo slišal, povemo g. Lajovicu na uho, kje je glavni vzrok, da so Kočevarji in drugi Nemci v Sloveniji tako korajžni: v tem, da nekatere politične stranke v Jugoslaviji (posebno v Dravski banovini) preveč ljubijo nemške glasove. Teh pa naši Nemci, prebrisani in praktični, kakor so, seveda ne dajejo zastonj.

Po vsem tem se ne čudimo, da so tudi Lajovčevi nasveti, kako naj se užugajo Kočevarji s svojim župnikom vred, namreč: »Ven(!) iz Kočevja z vsemi državnimi institucijami in uradi! Kočevje naj postane vas, v kateri se ne bo nič(!) godilo. Ven(!) iz Kočevja s političnimi, davčnimi in sodnimi uradi! — precej očitni dokaz politične kratkovidnosti.

Spectateur de la comédie humaine.

Koloteč na Marijinem trgu

Zdaj, ko po svetu težka kriza vre, ni čudno, če človeku kri zavre.

A. Debeljak.

Po vseh velikih mestih sveta so na križiščih prometnih ulic urejeni otoški peroni, kamor se je mogoče pešcu zateči in počakati, da mine nevarnost. V naši Ljubljani smo pa dobili v sredi Marijine ulice — imena »trg« ta točka danes pač ne služi več — otoški peron, ki zgoraj omenjene hvalne naloge ne sme vršiti. Skozi 6 m široki, z belimi kamni označeni krog ne sme pod kaznijo stopiti noga nobenega pasanta. Cestni železnici je izjemoma dovoljeno, da smukne brez postanka kolikor mogoče naglo skozi, postajališče pa ji je določeno pred vhodom na Špitalski most, v napotje ostalim vozilom, ki bi hotela mimo Prešernovega spomenika naprej. Točno v središču kroga pa je z rdečim tlakom označen prostor, kjer mora stati, oziroma stopicati varnostni organ daleč od prometa, a ga vendar ravnati na vse strani. Čast temu delu. Toda zrase nam vprašanje: ali je na tem mestu ob takšni ureditvi sploh še potrebno. Ker je voznikom vožnja na desno že skoraj prešla v meso in kri, se mi zdi, da bi se dala tukaj prihraniti cela četa varnostnih mož in uporabiti

No, na to se utegne hitro kdo oglasiti, češ: beli kamni v proslulem krogu so malo vidni, ker komaj mole iz tal, stražnik je pa vendar skoraj dva metra visoko znamenje. Glejte, temu ugovoru moram hačesnoč pritegniti tudi jaz, saj je na vso moč važen. Meni pač ni na tem, da naj velja za vsako ceno moja, pa naj si bo še tako nespametna. Zato mi je iz gole skrbi za blagorstvo Ljubljane šinila misel, ki se mi zdi, da mora na vsak način v javnost.

Nebotičnik na eni, a Likalnik (Peglezen) na drugi strani Ljubljane nam pričata, da se je našim možem »gradbenikom« posrečilo najti »genium loci« našega mesta, ki ga ne premore kmalu vsa Evropa. Zato pa, gospodje gradbeniki: Tres faciunt collegium! Izrabite iz kamnov sestoeči krog v Marijini ulici, pa »zgradite« v njem naše tretje znamenje, ki mu dajmo ime Koloteč. Če prepustite vso skrb te »gradbe«

sem uverjen, da se bo dalo tokrat krog še

vsaj za 2 m povečati. Saj tukaj ni prav nobene »gradbene« črte, kakor je na pr. na Poljanski cesti. Če se malo poglobite v statične račune in postavite Koloteč nekoliko na pošev, potem bo postala Ljubljana slavna po vsem svetu. Pasaža tramvaju naj seveda ostane.

Torej gospodje, ki tako radi »gradite«, kaj boste napravili? Ali boste to zadevo razčistili ali jo boste razjasnili? Drugi način bi

saj bi segal v vse dimenzije. Zato upam, da boste poslali na Marijino ulico kar pometača, da napravi tlak čist, kkaor se spodobi.

Tudi nacionalna igra

V nedeljo, dne 2. decembra, sem se kot obrtnica udeležila manifestacijskega zbora za zaščito domačega dela in izdelka. Ali med damami, ki so počastile ta zbor s svojo blestečo navzočnostjo, so bile takšne, ki domačega dela in domačih izdelkov prav nič ne cenijo. Med njimi sem namreč opazila damo, ki sem pri njej doživela tole:

Prišla sem se ji predstaviti in priporočiti, da bi pri meni naročila kak kos obleke. Gospa pa me je odslovila s posmehom, češ, da v izdelke domačih obrtnikov nima nobenega zaupanja in da naroča zaradi tega vse kose svoje toalete dosledno v inostranstvu, največ na Dunaju.

Gospod urednik, vprašam Vas, ali je bilo umestno, da so prišle takšne dame manifestirat za akcijo »Kupuj domače blago!« Moje skromno mnenje je, da bi se morale te vrste ženske shajati na čisto njim namenjenih zborovanjih, kjer bi se govorilo in glasovalo za ali proti domačemu delu in izdelku.

Kralj Matjaž pod Peco

Koroški večer v Belgradu.

V cerkveni dvorani v Krunski ulici je predaval preteklo nedeljo bivši državni poslanec gosp. Smodej tukajšnjim Slovincem o zibelki slovenstva, o — Koroški. Njegovo predavanje je bilo zelo zanimivo. Povedel je hvaležne poslušalce po naši lepi Koroški, orisal njene značilnosti in v glavnih črtah podal psiho koroških Slovencev. V svoje predavanje je vpletel nekaj posrečenih slik iz politične in kulturne zgodovine koroških Slovencev, kakor tudi stvarno kritiko našega izgubljenega plebiscita. Kabinet g. Vesniča naše zadeve ni podprl s potrebnim razumevanjem, kot so to storili avstrijski in nemški uradni krogi. Tudi tvarna sredstva so bila daleč nezadostna, da bi se dalo z njimi operirati pri — delu »objektivnih« antantnih komisij. Že vnaprej je bilo določeno, da se »sirota« Avstrija ne sme preveč razkosati. Naši Slovenci so držali kot »beton«, tudi nemškutarji bi se bili vdali, če bi se bilo vedelo vsaj približno,

da bo antantna komisija vršila svoje delo objektivno. Toda zgodilo se je baš nasprotno. S celimi vrstami kamijonov se je pripeljalo na volišča na dan plebiscita velikansko število tujecev, ki so glasovali za — Avstrijo. To je vplivalo usodno na politično razpoloženje omahljivcev, ki so se sicer upravičeno bali represalij podivjanih nemških tolp. — Rana, ki stalno peče in žge, samo če se je zavemo!

Bolj vesel je bil g. Smodej tam, kjer je govoril o — bodočnosti koroških Slovencev. Dva stebra, na katerih počiva koroško slovenstvo, sta stala dosedaj nepremagljiva: slovensko duhovništvo in slovenska koroška pesem. Duhovništvo se žrtvuje pasivno, to je, s prenašanjem žrtev in trpljenja za svoj narod, medtem ko slovenska koroška pesem osvaja in dviga srca ter jih združuje v upanju na skorajšnjo zarjo dneva odrešenja. Koroška duša je mehka, zato je mehka tudi njena pesem. Mikavno je ponazoril predavatelj razliko med koroškim in kranjskim Slovincem po koroški pravljici. Kristus in sv. Peter sta potovala po Koroškem, raju slovenske zemlje. Ta košček zemlje je bil že obljuden. Sv. Peter je med tem »pokukal« čez mejo Koroške na Kranjsko, kjer se mu je odprl čudovit pogled, vendar pa ni videl tu žive duše. Začudil se je temu in rekel Gospodu, da bi on, sv. Peter, če bi bil »Gospod«, prav gotovo ustvaril v Kranjski človeka. Gospod se je nasmehnil in zmajal z glavjo. Na daljše prigovarjanje sv. Petra se je gospod omehčal in ukazal sv. Petru naj brene v — konjsko figo, ki je ležala nedaleč od sv. Petra na tleh. In sv. Peter je to storil, a isti hip — omahnul. Kajti, klobuta, ki jo je prisolil samozavestni in grobi Kranjec svojemu nebeškemu ustvaritelju, ga je opozorila, da je morda Gospod le dobro mislil, ko je pustil deželo Kranjsko do tedaj — neobljudeno. G. predavatelj nam seveda ni mogel pojasniti, ali je sv. Peter »kukal« pri »gorenjski« ali pri »štajerski« strani v naš kranjski raj... Vsekako zanimivo in tudi podučno za vse one, ki vodijo račun o naših koroških Slovincih tostran Karavank.

Pod Peco spi naš kralj Matjaž. Kadar se prebudi, tedaj bo slovenski narod osvobojen. Ta kralj Matjaž spi tudi v naših dušah. Vzbudil se bo tedaj, ko bodo naši moški postali moške, naša dekleta pa odločne slovenske matere, ki bodo vzgajale svoje otroke v samozavestnem narodnem duhu. Tedaj bo tudi naš narod dobil mesto pod soncem, kakor ga uživajo drugi narodi. Koroška, ne boj se!

Bravo g. Smodej! Take besede zaslužijo, da jih slišimo!

Le žal, da je bilo na Vašem predavanju premalo belgrajskih slovenskih — mož!

Janko Grampovčan.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Tej številki smo priložili poštne položnice. Poslužite se jih vsi, ki ste z naročnino v zaostanku! Prihranite nam osebne opomine! Komur je za list in za stvar, ki jo zastopa, naj se spomni svoje dolžnosti. Zgolj od simpatij naših somišljenikov list ne more živeti. Od vseh zavednih Slovencev pričakujemo, da ga dejansko podprejo.

Uprava.

MALI ZAPISKI

Prepovedana knjiga.

Minister za notranje stvari je prepovedal, uvažati in širiti v naši državi knjigo »Non esiste pace senza la soluzione del problema Danubiano«, ki je izšla v Budimpešti.

Nova vlada.

V Belgradu smo dobili novo vlado. Sestoji iz 14 ministrov.

Dr. Maček prost.

Voditelj prejšnje hrvaške kmečke stranke dr. Vladimir Maček je bil od nove vlade dne 22. t. m. amnestiran.

Popravljen poezija.

V »Radiu«, tedniku za radiografijo, beremo:

Pri sporedu ob narodnem prazniku popoldne smo slišali v neki pesmi »popravljen« besedilo: namesto »Slovenka sem« se je glasilo »Jugoslovenka sem«... Vse lepo in prav da smo patriotje, ampak tu sega stvar le predaleč. Ali bomo slišali pri srbskih pevcih kdaj absurd, da bodo peli namesto »Što čutiš, Srbine tužni...« — »Što čutiš, Jugoslovane tužni...«?? Ne bodimo vendar smešni! Mnogo poslušalcev nam je povedalo: takšno abotno popravljanje doseže vprav nasprotni učinek pri ljudeh, ki imajo kaj okusa. In imajo ga naši poslušalci, zlasti preprosti ljudje, mnogo. Več kakor marsikateri po poli inteligent, ki se cedi na vse strani. Menimo, da se imamo v tem pogledu dosti naučiti — od Hitlerja, kakor se to sicer paradoksn sliši. Zato: več pameti in več okusa — naš patriotizem in naša nacionalnost bosta s tem samo pridobila!

Urednik in izdajatelj Julij Savelli v Ljubljani.

Osat

77. Kritiku za novo leto.

Kritik pa res se mi smili! Skopi so s hvalo, plačili, dasi vse dni in noči koso prav pridno vihti.

Njivo ostrina je njena mi pokosila jeklena. Prazno strnišče okrog, dva pa le praznih sta rok.

Prazno to delo pred zbranim ljudstvom obema prihranim: v prazno strnišče za njim trnjev osat nasadim.

78. Voščilo za 1. 1935.

Pesnik brez slave in evenka eno le željo vam brenka: radosti polno srce, mošnje do vrha polné!

Pesnik plevela, osata vošči, da bolj bi bogata vaša rodila pomlad, plénjalo žito in sad!

79. Logarska ali logarjeva?

Muha brenči: Ta kovarska znanost! Sem še mesarska, ali mesarjeva le? Kdo me zdaj dvomov otme?

80. Petelin brez kosti.

Kikero! V dušo ga žali, v »Cicero« ste ga zmehčali! Joj, kak bi jaz brez kosti peval vam: cicerici!

81. Kriza.

Hram Eskulapov je prazen, že ga zapuša golazen! Zadnjega ščurka skakač s struno lovi kot konjač.

82. Levstik redivivus.

Tajno zbero se vrabiči, krila hoté mu ostriti. Orel prahutne, svojat komaj odnese še vrat.

Lis se priplazi lokavi, past paranoje nastavi. Vikne le orel — junak, v luknjo se skrije lisjak.

83. Novi nektar in ambrozija.

Cvička prav debel požirek, zraven prav droben oevrek: takih raduje le paš zdaj se Olimpijec naš.

84. Moderna fizika.

Varno je krmila Fanika, ko je valovna mehanika možku brez vode, valov barko vozila domov.

85. Kvantna teorija.

Prava zares kvantarija kvantna je vsa teorija: zakone, vzroke taji, časa, prostora več ni.

V taki praznini neznanja, v taki svobodi kvantanja vsak se šopiri kvantač kakor brez srajce, brez hlač.

Kvanti so fanti, a ženske prave so kvante peklenke: kvanti in kvante samo polnijo grešno zemljo.

Vseh kvantarij kvantarija Freudova je psihologija. Dušo histerični fant v blato premesil je kvant.

86. Sladki morilec.

Sladkega boj se morilec, skriva revolver sred rilca! Jezik poln čenč in novč vate koj sproži možic.

87. Nečasten boj.

Prej se ko vrag petelini, v boju po polže se slini. Treščim klopote: vzdehti, zvenka, utrinka pa ni!

88. Slavopik.

Čakajo ničevi niči, kdaj-li jih verz slavopiči? Ždijo zaman, ker osé s praznega sada beže.

89. Judeževa gostija.

(Po sliki dr. J. Regalija.)

Judež je zbral na gostijo, merkvice svirale vmes so izdajavcem na ples.

90. Značaj.

Ni kakor listič jesenski Trdno ko skala stoji, brani do zadnje krvi.

91. Zarečena smola.

Peter je smolo prodajal, zraven tako pa razsajal, da se je ves osmolil, v smoli se sam zadušil.

92. Drvarjeva modrost.

V deblo naravnost ne trešči! V tleh izpodreže mu večči mož korenine samo, samo se zruši drevo.

93. Črna pilula.

Bombe od daleč ne meči, zmaj le od znotraj se leči! Pilulo črno mu daj, znotraj raznese ga naj!

94. Petelinji dvoboj.

Dva petelina nemila sta si v grebene skočila. Gnoj izpod njiju leti, svet se za trebuh drži.

95. Moški molk.

Pasji se slišijo glasi vedno najjače na vasi. Človek počaka možat, da se izlaja pesjad.

96. Zakrknjen kompleks.

Vidi krivico storjeno, vendar ne gane v nobeno stran se »zakrknjen kompleks«. Brateci, mi pijmo pa: eks!

97. Samočiščenje.

Preden učisti se vino, grdo izmeče vsebino. Loči se strup mnogoter, zmer mafióz, dezertér!

98. Duša in duh.

Bitje se nam polovično čuti najbolje pritrlično. Zgoraj le duh je doma, logika ž njim ropota.

99. Heda in hedonist.

Čudno ni, ako je ona, žena mu Heda, Hedona. V redu račun je in čist, ako je mož hedonist.

100. Slovo ljubezni.

Solnce v plamenu zahaja zadnjega ognja, sijaja. Tak za poslednji pozdrav vname se stara ljubav.

101. Kairós (pravi čas).

Dan si podaljša življenja kdor z ljubezničenjem jenja, moški ustavi ponos, kakor veleva kairós.

Kdor ne pretrga ljubavi, smrt mu jo zgodbja ustavi, ko izgubi ves zaklad, slajših sladkosti bogat.

102. Pesnik v p.

Pesnik poklicni počiva, slavo v pokoju užija, dosti ima že zaslug. Naj »pesnikuje« kdo drug!

Pesniku lijejo znoji v tuji zdaj prozi, ne v svoji. Verze zveneče sedaj ti le, nepesnik, česnaj!

103. Brus okusa.

Tekmecem vsem džiu-džicu! On je poet po poklicu, Muzam okusa je brus! Ti le ljubitelj si Muz!

104. Struga in meja.

Duh brez moči se razliva kakor poplavljen njava. Potok le v strugi tekoč kaže lepoto in moč.

105. Vrednost distiha.

K misli zgoščeni navaja, v kratkem izražanju vzgaja, v meri, pridržnosti strog stvarja nov narod in slog.

106. Umetnik.

Pusti me, mož iz štacune, v zemske zarij se račune!

Jaz nisem od tega sveta, v nadsvetu duha sem doma!

107. Umetnost in zdravnik.

Sin Eskulapa še danes ljubi sviralno in granes. Oče zdravniških vrlin bil je Apolonov sin.

108. Globlja modrost.

Stara modrost je dovtipa: v vodi ne kaži mi ščipa! Lasten mi kaže ga vid, lepši na nebu je svit!

Bóga ne iščem po knjigah, v pisanih, mrtvih verigah! V srečo ga lastnem imam, čutim, doživljam ga sam!

109. Hrepenenje po Bogu.

Človek želim si ves beden, da bi Bog bival vseveden. Videl vseveden bi zvezd v duši trpeči bolest.

Človek želim si sebičen, da bi Bog bival pravičen. Čutil, trpel bi nekdo vsako krivico z meno.

Človek želim si nemočen, da bi Bog bival mogočen. Rešil, ozdravil močan vseh bi tegob me in ran.

110. Božji homeopat.

Bogec mi kima tam gori: z lastnim orožjem obori vruga in njega svojat, bodi moj homeopat!

111. Tragika.

Silna je volja do dela, svet bi s plamenom objela. Z leščerbo iskra zleti, prasne, zgori in je ni.

112. Martinovo grozdje.

Grozde potrgal vse sočne pesnik je slave mogočne. Jaz pa pobiram, lovim paberce kisle za njim.

Že odkipeli drugodi grozdja so ranega sodi. Jaz pa martinov sem grozd, vedno zori še bridkost!

Miha Gorjanc.